

ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΛΙΓΟΨΑΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΛΙΓΟΨΙΝΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ : Κλεισθένους 15, 105.52, ΑΘΗΝΑ

ΧΡΟΝΟΣ 2ος,

ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1989. ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 9

ΛΙΓΟΨΙΝΑ '89

Μια εκδήλωση που αξιώνει να γίνει θεσμός

Γράφει: ο δάσκαλος Γιάννης Β. Παπαναστασίου

Ύστερα από την πρωτοφανή επιτυχία που είχε η εκδήλωση ΛΙΓΟΨΙΝΑ '88 τον περασμένο Αύγουστο, όπως φάνηκε από τον ενθουσιασμό όλων των χωριανών, το θαυμασμό των επισκεπτών και τη μεγάλη προβολή του χωριού μας, η Αδελφότητα, σε συνεργασία με την Κοινότητα και τον Πολιτιστικό Σύλλογο, αποφάσισε να πραγματοποιήσει και φέτος αυτή την εκδήλωση.

Η εκδήλωση προγραμματίζεται να γίνει το Σάββατο 12 Αυγούστου. Καταβάλλεται προσπάθεια, ώστε να έχει μεγαλύτερη επιτυχία. Για το σκοπό αυτό θα γίνουν και άλλα έργα για την κατάλληλη διαμόρφωση του χώρου του σχολείου και φυσικά καλύτερη οργάνωση, έπειτα και από την εμπειρία που αποκτήσαμε πέρυσι.

Όσον αφορά το καλλιτεχνικό μέρος της εκδήλωσης, θα τραγουδήσουν και πάλι οι περισσότεροι Ηπειρώτες τραγουδιστές, με τη συνοδεία πολύ καλής ηπειρώτικης ορχήστρας. Θα χορέψει το χορευτικό του χωριού μας και χορευτικά συγκροτήματα από άλλες περιοχές, ίσως και από γειτονικό κράτος. Στο τέλος της εκδήλωσης θα μπορούν να χορέψουν δωρεάν όλοι οι παρευρισκόμενοι.

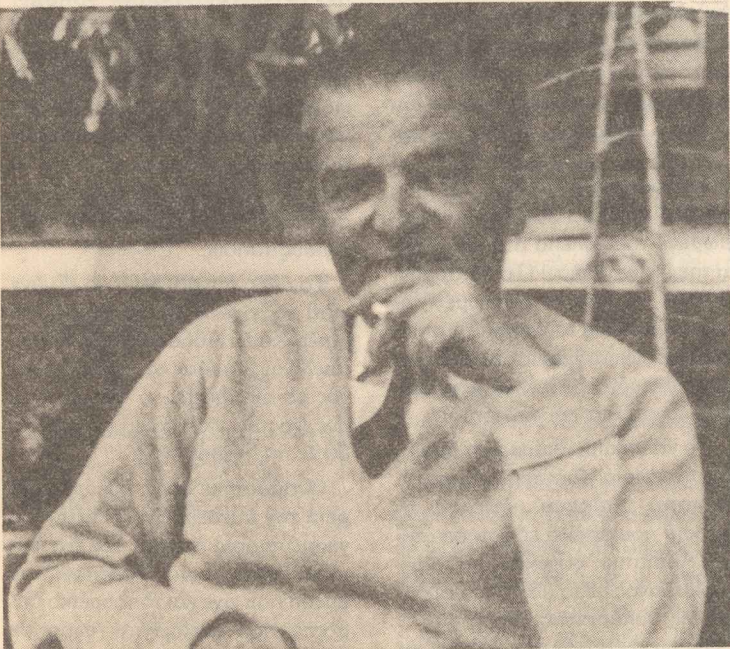
Στο χώρο της εκδήλωσης θα λειτουργεί καντίνα με αναψυκτικά, μπίρες, σουβλάκια κ.τ.λ. για να εξυπηρετηθούν ντόπιοι και ξένοι. Θα γίνει ακόμη καλύτερη οργάνωση για την κυκλοφορία και τη στάθμευση των αυτοκινήτων.

συνέχεια στη σελ. 4

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

Από το σημερινό φύλλο της εφημερίδας μας θα δημοσιεύσουμε σε συνέχεις λαογραφική εργασία του συγχωριανού μας αείμνηστου δασκάλου ΔΗΜ. ΘΕΟΧΑΡΗ που ευγενικά μας παραχώρησε για «ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΛΙΓΟΨΑΣ» η οικογένειά του.

Ο Δ/ντής της εφημερίδας Λευτέρης Μαντζίκας μαζί με τη Συντακτική Επιτροπή ευχαριστούν την εκλεκτή οικογένεια του αείμνηστου δασκάλου για το μεγάλο λαογραφικό έργο όπου μας προσέφεραν που αφορά το χωριό μας, τη Λιγοψά.

Ο αξέχαστος συγχωριανός μας δάσκαλος και λαογράφος Δημήτριος Θεοχάρης.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η περιγραφή της ζωής και των αντικειμενικών συνθηκών με ακρίβεια, κάτω απ' τις οποίες έζησε και ζει κάθε άνθρωπος κι ακόμα τα ήδη και έδημα, είναι κίνητρα και πηγές για την εξέλεξη και την διαμόρφωση της κοινωνίας λέγουν οι κοινωνιολόγοι.

συνέχεια στη σελ. 2

Δραστηριότητες του πολιτιστικού συλλόγου

Ενημερωτική σύσκεψη με τη συντακτική επιτροπή της εφημερίδας μας.

Τη Δευτέρα μέρα του Πάσχα πραγματοποιήθηκε στο Σχολείο του χωριού μας έκτακτη σύσκεψη του Δ.Σ. του Πολιτιστικού Συλλόγου Λιγοψάς με τον Πρόεδρο κ. Βασ. Σιχλιμίρη. Από την Αδελφότητα πήραν μέρος, ο Β. Αντ/δρος και μέλος της Συντακτικής Επιτροπής κ. Νικ. Σιώκας και ο Αρχισυντάκτης της εφημερίδας «ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΛΙΓΟΨΑΣ» κ. Παναγ. Μάνος.

Σκοπός της συσκέψεως ήταν η ανταλλαγή απόψεων για θέματα που έχουν σχέση με την εφημερίδα μας.

Στη σύσκεψη αυτή διάρκειας

πλέον των δύο ωρών επεκράτησε πλήρης συμφωνία απόψεων από τις δύο πλευρές.

Τα θέματα όπως δραστηριότητες γενικά του πολιτιστικού συλλόγου αναπτύχθηκαν λεπτομερώς από τον Πρόεδρο και τα οποία σημειώσαμε και τα δημοσιεύουμε στο σημερινό μας φύλλο. Στην παραπάνω σύσκεψη συμμετείχαν και αρκετοί συγχωριανοί.

Στο τέλος ανταλλάχθηκαν ευχές με την ευκαιρία του Πάσχα και πολλά συχαρητήρια από την εφημερίδα μας στην νεολαία της Λιγοψάς για τη δημιουργία της Τράπεζας αίματος.

ΠΟΛΙΤΙΣΤ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΛΙΓΟΨΑΣ «Η ΟΜΟΝΟΙΑ»

+ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΙΜΑΤΟΣ

Το Δ.Σ. του συλλόγου αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει όλους ανταποκριθέντες και έδωσαν το παρόν στη πρωτοβουλία του συλλόγου να δημιουργήσει τράπεζα αίματος στο Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων που θα εξυπηρετεί χωριανούς μας που τυχόν χρειάζονται αίμα. Ευχόμαστε ποτέ και κανείς μας να μην βρεθεί σε τέτοια θέση. Σ' αυτούς που ανταποκριθήκαν σ' αυτή την προσπάθεια και σ' όσους θα ακολουθήσουν ένα μεγάλο ευχαριστώ.

Και με την ευκαιρία θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους βοήθησαν στην προετοιμασία (καθαριότητα, μεταφορά τραπέζιων, κ.λ.π.) του χώρου της Αγ. Παρασκευής άσχετα αν η προγραμματισμένη εκδήλωση του Πάσχα δεν έγινε λόγω των καιρικών συνθηκών.

Σχετικά με τις εκδηλώσεις του καλοκαιριού (Λιγοψίνα '89) τη διοργάνωση των οποίων έχει αναλάβει η Αδελφότητα, ο Σύλλογος θα βοηθήσει στην διοργάνωσή τους όσο μπορεί. Προανατολίζεται δε στη κατεύθυνση να οργανώσει μια θεατρική παράσταση από κάποιο τοπικό θέατρο (ΔΗ. ΠΕ. Θ. ή άλλο) στο χωριό μας. Σχετική ενημέρωση θα υπάρξει όταν κανονιστούν οι λεπτομέρειες.

ΕΘΙΜΑ ΖΙΤΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΓΑΜΟ

συνέχεια από το προηγούμενο φύλλο.

Για ιδέτε την πως περπατεί σαν άγγελος με το σπαθί.
Για ιδέτε την για ιδέτε την Η-λιου Φεγγάρι πέστε την
Αυτού που ζύγωσες να μπεις Η-λιος Φεγγάρι θα φανεϊς.

Μετά το τραγούδι πριν μπουν στην αυλή του γαμπρού οι εξερχόμενες γυναίκες από τη μεριά του γαμπρού που υποδέχονταν τη νύφη τραγουδούν το επόμενο:

Αει συμπεθεροί και τιμημένοι
Τι τ' αργήσεται τ' είν' τ' αργημά σας
Νύφ' επηραμαν κι ενύχτωσασαν
Και τ' αργήσαμεν κι είν' τ' αργημά μας
Όλοι έλεγαν να μας τη δώσουν
Κι η μανούλα της δε μας την δίνει

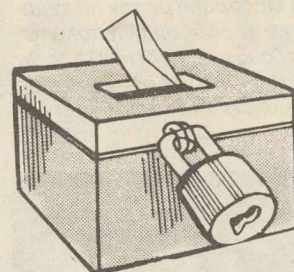
Ηλιε ανέβαινε περικατέβα
Κάτσε στο θρόνο δος μας την νύφη.

Τότε εξέρχονται δυο ή τρεις η περισσότεροι υπηρέτες που έχουν ζωσμένα μανδήλια και λαγνίσιο κρασί και κερνούν το ψίκι. Εξέρχεται την στέγη να της εξώπορτα, κάθονται παιδιά που έχουν ρίζι που ραντίζουν καθένα που μπαίνει στην αυλή περισσότερο δε τους νεόνυμφους. Εισερχομένων των δύο συνοδών της νύφης η νύφη αποχαιρετά το πλήθος δια τριών της κεφαλής κλίσεως έπειτα οδηγείται από τον πεθερό και την πεθερά σε ιδιαίτερον ετοιμασμένο δωμάτιο μαζί με τη συνοδεία των γυναικών και τραγουδούν το εξής:

Εμπα νύφη στο καλάρι

ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΟΜΟΝΟΙΑ

Γράφει ο Σωτήρης Κ. Λάλος

Είναι γνωστό σε όλους μας ότι στις 18 Ιούνη διεξάγονται εκλογές για την ανάδειξη της Εθνικής Βουλής και συγχρόνως βέβαια εκλογές για Ευρωπαϊκούς βουλευτές.

Από ότι μας διδάσκει η ιστορία μας χωρίς να κάνω ανάλυση σε βάθος - δεν είμαι άλλωστε ειδικός - τα πολιτικά και κομματικά πάθη μια μόνιμη πληγή θάλεγα για την πατρίδα μας, στις παραμονές των εκλογών, παρουσιάζουν επικίνδυνη έξαρση.

Πολλοί αναλυτές και ιστορικοί το αλληλοφάγωμα αυτό το αποδίδουν στον ατομισμό μας και στο ευερέθιστό του χαρακτήρα μας.

Προσωπικά εκφράζοντας την ταπεινή μου γνώμη, αλλά και την άποψη των πολλών ειδικών και μη, πιστεύω πως το κλίμα αυτό του διχασμού το δημιουργούν έντεχνα κάθε

προσφορά στο χωριό μας.

Με την ευκαιρία αυτή θα θέλαμε επίσης να σταθούμε στο θλιβερό γεγονός του θανάτου ενός απ' τους ανθρώπους αυτούς, της κ. Αθηνάς Μάλλιου συζ. Μ. Μάλλιου. Όσοι πέρασαν μαζί της τα

το παρελθόν διδάσκει το παρόν και το μέλλον
φορά κάποια κέντρα που το λίγο που μπορεί να τους καταλογίσουμε είναι ότι τα κέντρα αυτά δεν εξυπηρετούν τα συμφέροντα της πατρίδας μας και την ομοψυχία του Λαού μας.

Η Εθνική αυτή κρίση έφθασε κατά καιρούς σε απαράδεκτα και επικίνδυνα επίπεδα με αποκορύφωμα τον εμφύλιο σπαραγμό, γνωστός για όλες τις καταστροφικές συνέπειες.

Κατά τη χρονική διάρκεια του εμφυλίου αλλά και αμέσως μετά σε κάποιες περιφέρειες σε κάποια χωριά - για να μη το γενικεύσω - τα πολιτικά μίσση και οι έχθρες ξεπέρασαν την ανιρότητα της Ζούγκλας.

Είναι μεγάλο ευτύχημα ότι το χωριό μας πέρα από μερικές ασήμαντες περιπτώσεις δεν το άγγιξαν τέτοια θλιβερά γεγονότα.

Οι Λιγοψινοί άνθρωποι με χαρισματικά προσόντα δεν ήταν καλοί δέκτες, στάθηκαν προς τιμήν τους κακοί αγωγοί για τέτοιου είδους βαρβαρότητες..

συνέχεια στη σελ. 4

Πάρε μίλο πάρε ρόδο
Πάρε κόκκινο σταφύλι
Να δροσίς τον πεθερό σου
Να δροσίς την πεθερά σου.

Κατά την είσοδο στο κελλάρι τραγουδούν το επόμενο. Κατά τη διαδρομή που πλησιάζουν προς το σπίτι του γαμπρού τραγουδούν:

Το δρόμο δρόμο πάμε
με μια μιλιά γραμμένη
Στα μίλια φορτωμένη
Ενα άπλωσά να πάρω
και μπει με τη πάρεις
Γιατί με ασχημαίνεις
Γιατί τα έχω χάρι
Χάρι πο τον νουνό μου
κι από τον πεθερόν μου.

Η πεθερά της νύφης ραντίζει το δρόμο έξω από την αυλή με διάφορα άνθη για να υποδεχθεί τη νύφη της. Η δε γυναίκες τραγουδούν το εξής:

Η πεθερά σου σήμερα τους δρόμους καθαρίζει
Τους στρώνει με τριαντάφυλ-

του χωριού μας.

Το Δ.Σ. του συλλόγου εκφράζει στο σύζυγό της κ. Μιχάλη Μάλλιο και την οικογένειά της τα ειλικρινή του συλλυπητήρια.

Λα με ρόδο τους γεμίζει
τους στρώνει για τη νύφη της
να σκύψει να μαζέψει
Κι αφού τα γλυκομυριαθεί
στον κόρφο της τα βάζει
να μωριαθεί ο γαμβρός να τον αποκοιμίσει
Κι αυτός θα μείνει ζυπνηγός
θα εχ' αυτόν τον νου του.

Όταν τα δύο ψύκια φθάσουν μπροστά από το σπίτι του γαμπρού προσκαλείται ο πεθερός και η πεθερά της νύφης για να την υποδεχθούν με το εξής τραγούδι:

Εβγα κυρά και πεθερά κι αρ-
χοντοκυραμάνα
Για να δεχθείς την περδικά
που περπατεί λεβεντικά
Εβγα κυρά και πεθερά κι αρ-

συνέχεια στη σελ. 3

ΓΑΜΟΙ

Στον Ιερό Ναό Αρχιμανδρίου Ιωαννίνων έγιναν οι γάμοι του Ηλία Σίλη και της Εύης Βεζύρη. Τα Ν. τ. Α. εύχονται στους νεονύμφους βίον ανθόσπαρτον.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Στις 31 Μαΐου πέθανε στη Ν. Μάκρη Αττικής ο Κων/νος Κύρου. Η κηδεία του έγινε την 1 Ιουνίου στη Λιγοψά. Τα «Ν. τ. Α.» συλλυπούνται τους οικείους του.

ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΚΛΑΡΙΝΟ

συνέχεια από το προηγούμενο φύλλο

Η μουσικολόγος ασέμνηστη Δέσποινα Μαζαράκη με την πραγματεία της για το λαϊκό κλαρίνο άφησε στην παράδοση ένα πολύ μεγάλο έργο γύρω από το θέμα αυτό. Νομίζουμε ότι ουδείς άλλος θα μπορούσε να γράψει περισσότερα για το λαϊκό κλαρίνο και τους αυτοδιδάχτους κλαριτζήδες του τόπου μας. Η ίδια έπαιζε κλαρίνο και φλογέρα και μέχρι τελευταία δίδασκε στο ωδείο της Αθήνας.

Παλιός Παρακαλαμιώτης κλαρινοπαίκτης με μονό κλαρίνο (7 κλειδιά και ένα βυζί).

Από τα 25 παιδιά λοιπόν του Παύλου Τσιούτα όλα τ' αρσενικά ε-
παιζαν όργανο ήταν γνωστοί με το όνομα «τσιουταϊίκα». Δεν είναι
πολύς καιρός, γράφει η Δ.Μ. το 1959, που χάθηκε στην Κόνιτσα σε
ηλικία 65 - 70 χρονών ο Αντώνης Τσαπής. Καθώς φαίνεται, όλοι στη
φαμίλια του ήταν οργανοπαίχτες. Ο θείος του ο Θωμάς έπαιζε κα-
λό βιολί. Ο Αντώνης μετά το στρατιωτικό του πήγε στην Πόλη, ό-
που έμαθε μουσική. Ήξερε και Ευρωπαϊκή μουσική και πολλά
ανατολίτικα κομμάτια. Μια ανεξακριβωτή φήμη λέει ότι στην Πόλη
έμαθε κλαρίνο από τον Σελίμη γιο του διάσημου τουρκαλβανού γύ-
φτου Αολάνη.

Ο Αολάνης κατάγονταν από το Λιεσκοβίκι. Η φήμη του είναι με-
γάλη στην Ηπειρο, μ' όλο που, καθώς φαίνεται, δεν έπαιξε ποτέ του
εκεί. Παλιότερα, επί Τουρκοκρατίας, αλλά και προπολεμικά ακόμα,
οι ηπειρώτες οργανοπαίχτες πήγαιναν κι έπαιζαν συχνά στην Αλ-
βανία. Εκεί τον άκουγαν. Ο Αολάνης έπαιζε μόνο αρβανίτικα κοι-
μάτια. Ήταν φημισμένος κυρίως για τα μοιρολόγια του. Ο θρύλος
μπλέκει γύρω στ' όνομά του. «Είχε, λέει, ασπένιο κλαρίνο. Πήγε
στην Πόλη κι έπαιξε στο Σουλτάνο. Επείχε τόσο όμορφα, που βγαί-
ναν τα χ αρέμια στα μπαλκόνια να τον ακούσουν. Ο Σουλτάνος τ'
ασπώμωσε το κλαρίνο του μέσα κι όξω, γιατί έπαιζε όμορφα, τον έ-
δωσε όμως από την Πόλη, γιατί αναστάωνε τα χαρέμια» (Παν. Γκαμ-
παλής, Βήσανη' Φόρος Μπατζής και Γιάννης Λίτος, Τσαρπλιανιά).

Ο γιός του ο Σελίμης φημιζόνταν κι αυτός για το παιζιμό του και
για τα μοιρολόγια του. Ο Σελίμης έφυγε από το Λιεσκοβίκι κι εγκα-
ταστάθηκε στην Πόλη. Αν ζει, πρέπει να είναι πάρα πολύ μεγάλος
στα χρόνια.

Παγωνί

Στο Παγωνί βρίσκουμε δυο μεγάλες σκληθρές 3 οργανοπαί-
χτών. τους Μπατζαίους στα Τσαρπλιανιά (Βασιλικό), τους Ντα-
λαίους στο Δελβινάκι.

Οι Μπατζαίοι τα Τσαρπλιανιά είναι η πιό αντιπροσωπευτική πα-
γωνίσια σκληθρα μουσικών. Το όνομά της δέθηκε τόσο με τη μου-
σική της περιοχής, ώστε τα παγωνίσια χορευτικά κομμάτια λέγονταν
και μπατζήτικα. Κάνε μας ένα μπατζήτικο θα πει: παίζει μας ένα πα-
γωνίσιο. «Ετσι πιά έμεινε, γιατί το παίζαν οι Μπατζαίοι», μας λέει
ο Φόρος Μπατζής, καλό βιολί... μπατζήτικο.

«Όλοι στο σόι μας, - εξακολουθεί ο Φόρος Μπατζής - από παπ-
πού σ' αγγόνι, είμαστε τσαγκαράδες, καλαθάδες κι οργανοπαίχτες.
»Ο Θανάσης Μπατζής έπαιζε φλογέρα. Ήταν πριν βγούν τα
κλαρίνα.

»Ο γιός του ο Λάμπρος Μπατζής έπαιζε βιολί.
»Τα παιδιά του Λάμπρου: ο Κίτσος (1857 - 1942) έπαιζε λούτο, ο
Νικόλας (1863 - 1940) έπαιζε κλαρίνο, ο Βασίλης (1864 - 1932)
»Ο Νικόλας Μπατζής ήταν ο πρώτος τόπαιζε κλαρίνο σ' όλα τα χω-
ριά, σ' όλο το Παγωνί. Από πάντα κλαρίνο έπαιζε. Όσο που τούχαν
πέσει τα δόντια κι έπαιζε ακόμα. Είχε κλαρίνο σι μπεμόλ. Τέτοια εί-
χαν τότες. Πριν είχε και κλαρίνο με βυζί. Επείχε και τζουρά».

Ο Νικόλας Μπατζής παντρεύτηκε τρεις φορές κι έκαμε τέσσερα
αγόρια. Σε πρώτο γάμο παντρεύτηκε την αδερφή του Νικόλα - Νί-
νου, πολύ γνωστού κλαριτζή από τα Ζαγόρια. Μαζί της έκαμε τον Κλή
(Περικλή 1887 - 1947) και τον Ντίνο (Κωνσταντίνου, γενν. στα 1889).
Επείχαν κι οι δυο τους κλαρίνο. Ο γιός του Ντίνου, ο Μήτσος, που
σκοτώθηκε στα τριάντα του χρόνια στον Ελληνοϊταλικό, ήταν από
τα πολύ καλά κλαρίνα.

Η σκληθρα των Μπατζαίων έβγαλε πολλούς και καλούς οργανο-
παίχτες. «Δουλεύαμε μια περιφέρεια ολόκληρη. Όλο το Παγωνί δι-
κό μας ήταν. Ήταν κι η Αλβανία ανοιχτή. Παίρναμε διαβατήριο στα
Γιάννενα, πηγαίναμε και παίζαμε. Φτάναμε ως το Αργυρόκαστρο,
Δέλβινο, Άγιοι Σαράντες. Οι παπούδες μας παίζανε στους Τούρκους.

Έκανα οχτώ μέρες γάμο σε Τούρκους στην Αλβανία. Είχαν κι εμάς,
είχαν κι αρβανίτικες κουμπανίες. Δυό - τρεις κουμπανίες μαζεύον-
ταν. Τις έπαιρναν οι Τούρκοι για τούτα τα δικά μας, τα ηπειρώτικα.
Ποιός ήθελε τους παίζει καλαματιανά και τέτοια; Αυτά χορεύαν οι
Τούρκοι. Οι Αρβανίτες δεν τάξεραν. Ο Αολάνης δεν τάπαιζε. Από
μας πηγαίαν ο Νικόλας Μπατζής, κλαρίνο, ο Βασίλης Μπατζής, βιο-
λί, ο Κίτσος Μπατζής, λαούτο, και κάποιοι Γιάννης Καβάκος από
τη Βήσανη, με το ντέφι».

Στο Δελβινάκι, καθώς είπαμε, είναι οι Νταλαίοι. Να τι μας λέει
ο Φώτης Ντάλας για τη σκληθρα του:

«Ο προσπαπούς μου ο Λάμπρος Ντάλας ήταν απ' τις Σκουριά-
δες, στην Αλβανία. Επείχε κλαρίνο.

Ο παππούς μου ο Γιώργης Ντάλας έπαιζε κλαρίνο. Αυτός ήρθε
κι εγκαταστάθηκε στο Δελβινάκι. Εκεί ήταν κι ο Νικόλας Μπατζής.
Ήταν εκεί παντρεμένος (σε δεύτερο γάμο).

»Ο πατέρας μου ο Νίδας (Λεωνίδα) έπαιζε κι αυτός κλαρίνο.

»Εγώ ο Φώτης Ντάλας, είμαι 45 χρονών και παίζω κι εγώ κλαρίνο.
Κι ο αδερφός μου ο Κώστας κλαρίνο έπαιζε. Είναι πεθαμένος όμως». Τα
παιδιά του Φώτη δεν παίζουν όργανο.

Προτού τελειώσουμε με το Παγωνί, πρέπει να αναφέρουμε τον
Κίτσο Χαρισιάδη, από τη Ζαραβίνα (Λίμνη), ένα από τα πιό φημισμένα
ηπειρώτικα κλαρίνα, που παρά την ηλικία του κρατάει πάντα τον
τίτλο του καλύτερου ηπειρώτικου κλαρινού.

«Ο Κίτσος λέει ο ανιψιός του ο Γιάννης Χαρισιάδης, γεννήθηκε
γύρω στα 1885. Ο πατέρας του ήταν σιδεράς. Ο Κίτσος από μικρός
είχε μεράκι κι έπαιζε φλογέρα. Αργότερα πήρε κλαρίνο. Πήγε στη
Ζίτσα σ' ένα μάστορη, το Θανάση Γιαννόπουλο, κι έμαθε. Ο Γιαν-
νόπουλος είχε μπρούτζινο κλαρίνο. Ήταν τότες κάτι μπρούτζινα κλα-
ρίνα και κάτι άλλα από ξύλο καφέ.

»Ο Κίτσος παντρεύτηκε στη Βελίτσα (Κληματιά) στα 1912, κι εγ-
καταστάθηκε εκεί.

»Ο Γιάννης, γιός του Κίτσου, παίζει κι αυτός καλό κλαρίνο. Παί-
ζει μαζί με τον πατέρα του.»

Κούρεντα

Μετά το Παγωνί οι πληροφορίες μας μας μεταφέρουν στα Κού-
ρεντα, όπου βρίσκουμε σπουδαίες σκληθρές οργανοπαιχτών στη
Ζίτσα και στη Ζελίστα.

Στη Ζίτσα συναντάμε τρεις σκληθρές οργανοπαιχτών που έβγα-
λαν κλαρίνα: τους Δημάιους, τους Γιαννοπουλαίους και τους Γκαγ-
καίους. Τις σχετικές πληροφορίες μας τις δίνει ο Σταύρος Στάθης,
γνωστό λαούτο από τη Ζίτσα.

Στη σκληθρα των Δημαίων το κλαρίνο εμφανίζεται πριν από τρεις
γενεές περίπου.

Οι Γιαννοπουλαίοι είναι απόγονοι του Θανάση Γιαννόπουλου δά-
σκαλου του Κίτσου Χαρισιάδη. Είναι σχεδόν όλοι τους οργανοπαί-
χτες και σιδεράδες. Ο Θανάσης έπαιζε φλογέρα και κλαρίνο.

Ο γιός του Θανάση, ο Μήτσος, παίζει βιολί και διατηρεί το σιδε-
ράδικο του πατέρα του. Θάναι κάπου 80 χρονών.

Τα δυο παιδιά του, εγγόνια του Θανάση, παίζουν και τα δυο βιο-
λί, ενώ το δισίγιο (δισέγγονο) του Θανάση, ο Φάνης, κάπου 30 χρο-
νών, παίζει κλαρίνο.

Όμως η σημαντικότερη ζητωική σκληθρα είναι οι Γκαγκαίοι. Σ'
αυτή συναντάμε πέντε γενεές κλαρίνο. Ο Μήτσος Γκάγκας, ένας
από τους παλιότερους πρόγονους, έγινε εξακουστός. Ήταν ένα από
τα κλαρίνα που χρησιμοποιούσε ο διάσημος βιολιτζής Λαλος Φά-
κος, όταν πήγαινε να παίζει στου Μουσταφά πασά.

Ο Λάλος Φάκος (1854 - 1934) ήταν καλό βιολί από τη Βελτσίτσα.
Ήταν συνάμα συνθέτης 1 και ποιητής. Τις συνθέσεις του τις έκανε
πάνω σε τούρκικα λόγια. Φαίνεται πως τα τραγούδια του αυτά άρε-
σαν πάρα πολύ στου Μουσταφά Πασά, στα Γιάννενα, πουχε ταφιλικί
του το Μπιζνιτών. Τον φώνζε ταχτικά στα γλέντια του, αυτόν και
την παρέα του. Ο Λάλος Φάκος πήγαινε, έχοντας για λαούτο άλλο-
τε τον ανιψιό του τον Τσόλη (Χρήστο) Φάκο ή Τσουρλή, και αργότε-
ρα το γαμπρό του τον Τσόλη Καρκανάκη. Στη παρέα του έπαιρνε
συχνά και τον Μήτρο Γκάγκα. Είχε μαζί του και τη χορεύτρια τη Μα-
ριγάμπα. »Ο Μήτσος Γκάγκας έπαιζε φλογέρα συνάμα και κλαρί-
νο», λέει ο Σταύρος Στάθης. Επείχε λέει, κι ο πατέρας του Μήτρου
κλαρίνο.

Το κλαρίνο του Μήτρου Γκάγκα, ήταν μονό (8 κλειδιά) με βυζί,
από ξύλο αλμπανόζ'.

Πιό κάτω, στο χωριό Ζελίστα (Φωτεινό), είναι οι Χαλκαίοι, σκλη-
θρα πουβγαλε πολλούς και καλούς οργανοπαίχτες. Το συγκρότη-
μά τους, με τον Τάσο Χαλκιά, κλαρίνο, τον Κυριάκο Χαλκιά, βιολί,
και τον Φώτη Χαλκιά, λαούτο είναι γνωστό σ' όλη την Ηπειρο και
στην Αθήνα.

Ο προσπαπούς οτς ο Αντώνης Κάμψης, κατάγονταν από την
Αλβανία, από τα Τίρανα κοντά'.

συνεχίζεται

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ

Συνέχεια από τη σελ. 1

Κάθε άνθρωπος στη ζωή του, φέρει μέσα του σωρούς ολόκλη-
ρους από παραδόσεις και αναμνήσεις δεμένες με τον αγαπημέ-
νο του τόπο, όπου πρωτοείδε το φως του ήλιου και πρωτογνώρισε
το φιλή και το χόδι της μάνας, αποτελεί χρέος στον καθένα, όταν
μπορεί να τις περιγράψει προσεκτικά, ώστε να διασώζονται και
να αποτελούν κτήμα για τις επόμενες γενιές.

Στο διάβα της ζωής του ανθρώπου, τίποτε άλλο δεν μένει τόσο
ζωηρό και νοσταλγικό από την παιδική ζωή. Γι' αυτό ο καθένας
που γεράζει, όσο και καλά να ζει στα ξένα, θέλει να γυρίσει στον
τόπο που γεννήθηκε, όχι για να ζήσει την ξένοιαστη παιδική ζωή
που φυσικά είναι αδύνατο, αλλά να ζήσει ξανά τα ήθη, τα έθιμα,
τα τραγούδια και τους παραδοσιακούς χορούς, κάτω απ' τα οποία
έζησε τα παιδικά του χρόνια και του άφησαν ανεξίτηλη τη σφρα-
γίδα τους.

Η παράδοση με τα ήθη και έθιμα, είναι το ακοίμητο καντήλι
και η ιερή παρακαταθήκη των προγόνων μας, που με θρησκευτι-
κή ευλάβεια πρέπει να την κρατήσουμε καθαρή κι ανόδυνη από
ξένες επιδράσεις και παραλλαγές, γιατί θα είναι λίδος αναθέμα-
τος στην μνήμη των προγόνων, κάθε ξένη επίδραση και πα-
ραλλαγή.

Τώρα αν στη μονογραφία αυτή κατόρθωσα να περιγράψω όσα
έζησα και ζήσατε, κι όσα διέσωσε η παράδοση, αυτό ας το κρί-
νουν οι αναγνώστες.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Η Λιγοψά είναι ένα από τα πιό γραφικά χωριά του Νομού Ιωαννί-
νων, κι ανήκει στην περιοχή Ζίτσας.

Στα χρόνια της τουρκοκρατίας υ-
πάγονταν στην Επαρχία Κουρεντών
που την απέρριζαν 44 χωριά, με έ-
δρα τη Ζίτσα.

Μέχρι του 1864 δεν υπήρχε στη
Ζίτσα καμιά τούρκικη αρχή, μα ού-
τε και στη γύρω περιοχή υπήρχε!
Το χρόνο όμως αυτόν, οι τούρκοι

ίδρυσαν στην Ζίτσα «Μπουντουρ-
λίκι» Υποδιοίκηση και «Μπουλιαζ-
μπλική» Σταθμό Χωροφυλακής.

Στη δικαιοδοσία τους οι παρα-
πάνω αρχές είχαν: Τα Γραμμενιώ-
ρια, τα Κουρεντοχώρια, τα
Ζιτσοχώρια και τα πέραν του Κα-
λαμά χωριά που επεκτεινόταν και
στη δυτική πλευρά του βουνού Κα-
σιδιάρη μέχρι την Λάβδανη που υ-
πάγονταν στην Επαρχία Παγωνίου.

ΠΟΙΗΜΑ

Από τη συλλογή του ΔΗΜ. ΘΕΟΧΑΡΗ
αφιερωμένο στη ΛΙΓΟΨΑ

Στο πλάι του μεσοβουνιού νοηλικά γερμένη,
και με στεφάνι στα μαλλιά τα κάτασπρα σπιτάκια
φαντάξεις μεσ' τα μάτια μας σωστή Αμαρυνάδα.
Τις ομορφιές σου τραγουδούν πανώρια Λιγοψά μου,
τ' αποδόνια και οι πέρδικες στις ρεματιές στα πλάγια
όπως κι ο πετροκότσιφας υηλά στο Μεσοβούνι.

Μικρά παιδιά σαν ήμασαν πανόμορφο χωριό μας,
σαν μάνα μας νανούριζες, σαν μάνα μας χαϊρόσουν.
όταν όλα τ' αγόρια σου σπήναμε τα παιχνίδια
και τα κορίτσια το χωρό, πέρα στ' αλώνια,
εσύ μας εκαμάρωνες σαν μικροαγγελοΐδια
και μας εγλυκοκύταζες με μια κρυφή λαχτάρα.

Είχες όμως κι έναν κρυφό καημό κι έναν μεγάλο πόθο
πότε θαρρεί η Πασκαλιά, θαρρεί το πανηγύρι
ν' αρθούν και τ' άλλα τα παιδιά πούναι ξενιτεμένα
να σπύσουν δίπλες το χορό κάτω στο μεσοχώρι
που θα λαλούνε τα βιολιά, θα παίζουν τα κλαρίνα
και θα χορεύουν λυγρές πεντάμορφες κοπέλλες.

Θ' έχουν γιορτινάνια στο λαιμό, φλουριά κωνσταντινάτα
γελέκα ασπμοκέντητα με χίλια δύο πλουμίδια
κι απάνω τα σαγιάνια τους τα χρυσοκεντημένα
και τις ποδιές τις κεντητές μ' όμορφα κυπαρίσσια
Θ' έχουν και τ' ασπμόκουμπα το φλωροκαπνισμένα
που θα σε κάνουν Λιγοψά να γλυκοκαμαρώνεις.

Ανώνυμος Ποιητής

Η ΜΑΡΜΑΡΙΝΗ ΠΙΝΑΚΙΔΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΥ

Το Πάσσα που βρεθήκαμε στο χω-
ριό παρατηρήσαμε πως ανακαινί-
στηκε η μαρμαρίνη πινακίδα που
αναφέρεται στο Στρατηγείο του Χαρ.
Κατσιμήτρου κατά τις πρώτες μέρες
του πολέμου 1940 που ως γνωστόν ή-
ταν στη Λιγοψά. Για την πινακίδα
αυτή «ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΛΙΓΟΨΑΣ» έ-
χουν ξαναγράψει.

ρου λόγω μεγάλης καταναλώσεως
κατά τους καλοκαιρινούς μήνες,
τροφοδοτεί με το απόθεμά της στην
κυρία δεξαμενή.

Το έργο της βοηθητικής δεξαμε-
νης έγινε με δαπάνη της Αδελφό-
τητας κατά 85% και κατά 15% του
Εκπολιτιστικού Συλλόγου.

Παλιότερα το χωριό υδρευόταν
από τα δυο πηγάδια της χώρας, τα
δυο πηγάδια της Αγιομαρινάς, το
πηγάδι του Κηπήγαδου και τη θρύ-
ση του Εβελου (Η θρύση του Εβε-
λου είναι δεξαμενή με κάνουλα
στην εξέδρα, για να μη ξεχειλίζει
και χύνεται από το στόμιο στην ε-
ξέδρα, οπότε θα προξενούσε βλά-
βη. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι
το νερό δεν είναι θρόχινο αλλά πη-
γαίο και επειδή έρχεται από υηλό-
τερο καμείο γι αυτό τρέχει από την
κάνουλα και γι αυτό ονομάστηκε
και θρύση). Επίσης υπάρχουν και
δυο πηγάδια μέσα στο χωριό που
χρησίμευαν μόνο για πόσιμα των
ζώων γιατί το νερό τους είχαν πολ-
λά άλατα.

Το ένα από τα παραπάνω δύο
πηγάδια λέγονταν του Χατζή γιατί
το είχε χτίσει ο Τσιφλικάς του χω-
ριού Χατζής Αβδουλάχ τούτο όμως
αμφισβητείται από την παράδοση
που λέγει: Το πηγάδι αυτό το έχτι-
σε κάποιος κάτοικος του χωριού
που λεγόταν Μπραχίς και επειδή
είχε πάει τα χρόνια εκείνα στους Α-
γίους τόπους όπου γεννήθηκε, με-
γάλωσε, έζησε δίδαξε και πέθανε
ο Χριστός ονομάστηκε «Χατζής» ό-
πως συνηθίζονταν να λέγονται οι
άνθρωποι που επικέπονταν τους
Άγιους τόπους.

Το άλλο πηγάδι λεγόταν «Σνά»
γιατί το είχε ο εκπρόσωπος του
Μπέν Χατζή Αβδουλάχ που λεγό-
ταν Σνάγ και ήταν εφοριστομέ-
νος να εισπράτει το δέκατο που
ανερχόταν στα χρόνια εκείνα στο
20% της παραγωγής.

Ονομάστηκε όμως δέκατο γιατί
μετά την απελευθέρωση του
Ελληνικού Δημοσίου, επειδή δεν είχε έμ-
μεση φορολογία κράτησε την
άμεση που είχε και το τούρκικο δη-
μόσιο που ανερχόταν τώρα σε
10% επί της παραγωγής γιατί το
χωριό, είχε εξαγορασθεί από τον
Χατζή Αβδουλάχ Μπέν το έτος
1867 δυνάμει του υπ' αριθμ. 7796
συμβολαίου, του οποίου μεταφρα-
ση υπάρχει στο Κοινοτικό Γραφείο
στο οποίο αναφέρονται μόνο οι βο-
σκήσιμες και καλλιεργήσιμες εκτά-
σεις (Μεγαπλάι, Κόσμινας,
Κεσέρα, Μηνάγια, Σαδιές, Αλέξη
τάχη).

συνεχίζεται

ΧΑΛΑΣΙΑΜ ΚΑΙ ΦΟΡΤΟΥΝΑΜ

Ακούμε πολλές φορές Ηπειρώτικες φρασσιολογίες και λέξεις σαν το χαλασιάμ και πολλές φορές μαζί συνδυασμένη με τη λέξη φορτούναμ. Με απορία όμως ρωτάει κανείς πως προήλθαν αυτές οι λέξεις και τι εννοούν.

Η λέξη χαλασιάμ έγινε τα τελευταία χρόνια γνωστή από το τραγούδι των ξακουστών Χαλκιάδων «δε σουπα χαλασιάμου στο μήλο να μίν πας». Η δεύτερη λέξη φορτούναμ που σημαίνει για τους Ηπειρώτες δυνατή βροχή (φορτούνα) πώς και γιατί παρουσιάζεται συνέχεια.

Ακούσαμε λοιπόν από κάποια τηλεοπτική εκπομπή να δίδει εξήγηση στο χαλασιάμ η τηλ/στρία ότι η λέξη χαλασιάμ σημαίνει αγάπη όμως την επεξήγηση των λέξεων έχει δώσει σε δημοσιογράφο των Ιωαννίνων εδώ και 30 χρόνια ο αποδημήσας εις Κύριον Μητροπολίτης Δαφνουσίας Γρηγόριος Μαρκόπουλος που ήταν Γιαννιώτικης οικογένειας.

Η λέξη χαλασιάμ έλεγε πρωτοεπίπαν Γιαννιώτες όταν οι Τούρκοι το έτος 1820 έκαψαν τα Γιάννινα και φώναζαν χαλασιάμ.. που εννοούσαν το κάψιμο και το χάλασμα. με παρακάλια δε στο Θεό, φώναζαν το φορτούναμ δηλ. να ρίξει μια δυνατή βροχή να σβύσει τη φωτιά των Γιαννίνων.

ΕΘΙΜΑ ΖΙΤΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΓΑΜΟ

Συνέχεια από Σελ. 1

Για ιδέτε την την πέρδικα πως περπατεί λεβέντικα
Αυτού που μπαίνει
Αυτού να ξεφωλιάσει
Αστραπές βροντές ν ακούσει
Τα πουλιά σου μην τα αφήσεις.

Μετά την είσοδο της νύφης στο κελλάρι οδηγούνται οι συμπεθέροι σε άλλο δωμάτιο που τους παραθέτουν τραπέζι. Αφού τελειώσει το φαγοπότη και η εντολή (περί της προσεχώς αναχωρεί το ψίκι της νύφης μένουν δε δύο ή τρεις γυναίκες και οι πλησιέστεροι συγγενείς το βράδυ αυτό με τη νύφη μέχρι την άλλη μέρα. Οι γυναίκες αυτές λέγονται «φυλαχτάδες» ή φυλαχτράις. Την άλλη μέρα κατά την αναχώρηση των φυλαχτάδων γυναικών οι εκ μέρους του γαμπρού τραγουδούν.

Φυλαχτάδες κουρσεφτάδες
σας επηραμαν τη νύφη. Σας επήραμαν τη νύφη σας εκλείσαν την πόρτα, Ηλθατ' έξη πάτε πέντε και τον κάλιο τον κρατούμε. Για να στρώνη να ξεστρώνη τα προσκέφαλα να σκάνει.

ΤΕΛΟΣ

(Αποσπάσματα)
ΖΙΤΣΑ 1914

Παναγ. Λαμπριδής

Απ' τη ζωή

ΨΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Γύριζα από κάποιο χωριό χθές το μεσημέρι ή μάλλον μετά το μεσημέρι. Για να μη νυστάξω κι αποκοιμηθώ άνοιξα το ράδιο, ν' ακούσω και κανένα νέο. Ήταν η ώρα 14.50 - τρεις παρά δέκα - ακούω εκεί πούλεγε ειδήσεις να λή:

Πληροφορία από τα Ιωάννινα αναφέρουν ότι ανεκαλύφθησαν εντός του Φρουρίου υπό συνεργείου συγκρότημα υπογείων στοών πλήρων βαρελιών πυριτίδων. Πιστεύεται ότι είναι οι μπαρουταποθήκες του Αλή πασά..

— Αϊντε βλάμη, είπα μέσα μου, τη δάγκασες κι εσύ την πρωταπριλιάτικη φύλα σαν ο άλλος που βγάξει την Ηπειρώτικη εφημερίδα στην Αθήνα. Οπως φαίνεται από κείνη την εφημερίδα θα το πήρε το ...νέο ο φίλος απ' το ράδιο.

Ο ένας τόφκιαζε ψέμα με φτερά όταν το δημοσίευσε στην εφημερίδα του που πετάει στα πέρατα του κόσμου (σ' όλες τις Ηπείρους τη στέλλει, παντού υπάρχουν Ηπειρώτες). Ετούτος ο χθεσινός τόφκιαζε ψέματα με κέρατα από τις κεραίες του ραδιοφώνου το σκόρπισε στον ουρανό, σε στεργές και σε θάλασσες.

Χωρία εκείνος ο δημοσιογράφος που εντυπωσιάστηκε από το ... συντακτικό νέο κι έκατσε κι έγραψε ένα άρθρο σε μεγάλη Αθηναϊκή εφημερίδα με φωτογραφία του τζιαμιού του Ασλάν - Πασιά, είναι κοντά στο σημείο που..... ανακαλύφθηκαν οι μπαρουταποθήκες. Και το χτένισε και το στόλισε το νέο. Οπως έδειχνε, φοβόνταν μην τρανταχτή κι η Αθήνα από τυχόν έκρηξη. Και τον περιέλαβε η «Εστία», που δεν αφήνει κάτι τέτοια κελεπούρια, και του πέρασε ένα ψηλό γαζί.

Εκείνες τις μέρες ακούω πρωί - πρωί το χρονογράφο του ραδιοφώνου να τους κοροϊδεύει και το δημοσιογράφο και το ραδιοφωνικό σταθμό που πριν από λίγες μέρες το μετέδιδε σαν σοβαρή είδηση το πρωτοπριλιάτικο ψέμα.

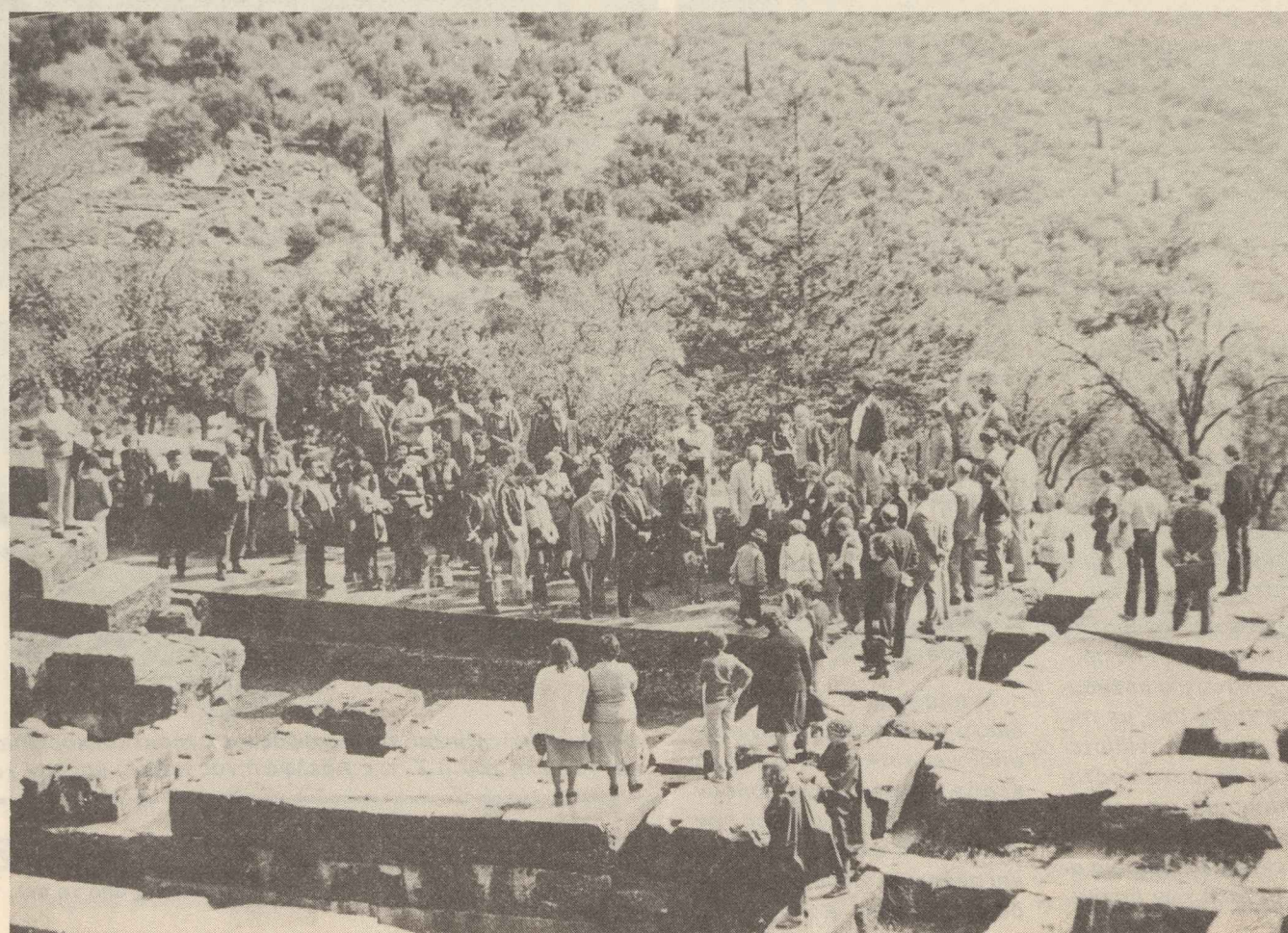
Σαν το Μάριο της Μασσαλίας την έπαθα που την έπαθα, λέω μέσα μου. Τόσο μούρχεται να πεταχτώ καμιά βόλτα κάτω στο Φρούριο να κυττάξω μήπως έσκαψαν και βρήκαν στ' αλήθεια τίποτε υπόγειες στοές. Αλλά θα το πάω σαν το σωχρεμένο το Γόρη, αν τυχόν σκάψουν καμιά φορά στ' αλήθεια και βρούν τις μπαρουταποθήκες του Αλή με βαρέλια μπορούτή κι όχι γιομάτα ψέματα.

ΣΤΟ ΔΙΑΒΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Από το πανηγύρι του Πάσχα στην Αγία Παρασκευή

Τα λεωφορεία της Πάτρας και των Ιωαννίνων ήδη έχουν φθάσει. Ο έχων το γενικό συντονισμό της εκδρομής (όπως πάντα) Χαρίλαος Μαντζίκας ειδικός Γραμματέας της Αδελφότητας, τους καλωσворίζει και δίνει οδηγίες βάσει προγράμματος για να περάσουν όλοι μια αξέχαστη μέρα.

Τα αρχαία των Δελφών, έχουν καταληφθεί από τους εκδρομείς της Λιγοψάς. Όρθιος αριστερά ο Πρόεδρος της Αδελφότητας και Διότης της ΜΙΣΚΟ Λευτέρης Μαντζίκας.

Το πάθημα του Γόρη έγινε τον καιρό πούβγαζε την περίφημη «Κραυγή», προτού ακόμα γίνει Νομάρχης και Δήμαρχος. Είχε απολυθεί από άνευ θητείας χωροφύλακας κι έκανε λίγο τον καφετζή, λίγο το δημοσιογράφο με την «Κραυγή» του χαϊρόσουν να διαβάσης εφημερίδα.

Κάποτε επρόκειτο νάρθη στα Γιάννινα ο Βενιζέλος, ο «μπάμπας». Κάθε-ται και γράφει μία περιγραφή της υποδοχής του ο Γόρης, με όλες τις λεπτομέρειες. Κυκλοφόρησε το φύλλο της «Κραυγής», διάβασαν για την υποδοχή του Βενιζέλου οι Γιαννιώτες, αλλά διάβασαν στην τελευταία σελίδα της και δύο σειρές που έγραφε:

— Λόγω απροόπτου δεν ήρθε στα Γιάννινα ο Βενιζέλος..

Πληροφορήθηκε, λοιπόν, κάποτε ο Γόρης ότι πέθανε ένας συμπατριώτης φίλος του φαρμακοποιός κάτω στη Θεσπρωτία. Κάθεται και γράφει μια νεκρολογία παλιού καιρού για τον «αξέχαστο φίλο», τον «υπέροχο» άνθρωπο, τον «ανεκτίμητο» πατριώτη κι άλλα πολλά τέτοια. Από τέτοια κι από κολακείες ήταν άφθαστος ο Γόρης, άσχετα το τι πίστευε μέσα του για τον καθένα και για όλους γι όλη την κοινωνία. Μάλλον δεν πίστευε τίποτε και κορόιδευε με το σύμπαν. Από τη μια μεριά σκόρπασε παίνιες και παϊνέματα - που ταύρισε εκείνα τα τομπώδη «Ηπειρωτάρηδες» ο ένας «Χαλκέντερος» ο άλλος και πάει λέγοντας γι ανα γίνεται η δουλειά μας - και απ' την άλλη κορόιδευε.

Τη μολόγαν τη γκάφα που ευχήθηκε στο Βασιλιά «Και σ' ανώτερα» και γέλασαν όλοι στο τραπέζι. Ο Γόρης όμως το διόρθωσε σμέσως: — Θέλω να σε ιδώ κι αυτοκράτορα στην Πόλη, είπε στο βασιλιά που κρυφογελούσε με τη «γκάφα» του Γόρη.

Εκείνο το κόλλο του Γόρη με τη σουπα και το σοκορέτσι τι σου λέει; Όταν ήταν νομάρχης στη Θεσπρωτία ή στην Καρδίτσα και γύριζε όζω στα χωριά τον ρώταγαν τι να ετοιμάσουν για φαί.

— Εγώ δνε παρατρώω, έλεγε ο Γόρης, λίγη σουπα από κότα και λίγο σοκορέτσι, έτσι για μεζέ, μου φτάνουν.

συνέχεια στη σελίδα 4

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

Το Δ.Σ. του συλλόγου αποφάσισε να απευθυνθεί δια μέσου της εφημερίδας σε όλους τους μαθητές του Δημοτικού και στους γονείς τους και να τους κάνει γνωστό ότι διοργανώνεται με πρωτοβουλία του συλλόγου ένας ας πούμε διαγωνισμός παιδικής εκθέσεως. Ζητάμε απ' τους μαθητές να γράψουν και να μας στείλουν μια έκθεσή τους με ένα απ' τα παρακάτω θέματα:

α) Αν ήσουν Πρόεδρος στο χωριό μας τι θα έκανες για να γίνει το χωριό μας καλύτερο;

β) Γιατί αγαπώ το χωριό μου.

Ζητάμε επίσης απ' τους γονείς να παροτρύνουν τα παιδιά τους να γράψουν αυτή την έκθεση αλλά να τα αφήσουν να εκφραστούν όπως εκείνα θέλουν. Οι εκθέσεις θα περάσουν στο αρχείο του συλλόγου και στα παιδιά που θα συμμετάσχουν θα απονεμηθούν αναμνηστικά διπλώματα. Ελπίζουμε ότι το κάλεσμά μας θα βρεί την ανταπόκριση μικρών και μεγάλων. Πληροφορίες στα τηλέφωνα (0651) 32290 - 75305 - 30842. Λήξη προθεσμίας αποστολής: 30 Ιουλίου 1989 Στη διεύθυνση: Πολιτιστικός Σύλλογος Λιγοψάς - Λιγοψά (συστημένο)

Μπράβο ... Ωραία εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΛΙΓΟΨΑΣ». Εφημερίδα με ύλη και περιεχόμενο και πρω πάντως αχρωμάτιστη. Πολύ μ' ενθουσιάζει...

ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΛΙΓΟΨΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
Με τη δική σας συμπαράσταση
κάθε δίμηνο και καλύτερη.

το παρελθόν διδάσκει το παρόν και μέλλον

ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΟΜΟΝΟΙΑ

συνέχεια από σελ. 1

Γράφει ο Σωτήρης Κ. Λάλος

Πρέπει επίσης να πούμε ότι πέρα από τη σύνεση και τη λογική των Λιγοψινών στις δύσκολες αυτές καταστάσεις που προαναφέραμε κάποιοι συγχωριανοί μας έπαιξαν έναν ξεχωριστό ρόλο, για την Ομόνοια και την αγάπη στο χωριό μας.

Ας είναι αλαφρύ το χέμα του Αη-Δημήτρη που σε σκεπάζει αξέχαστε Φάνη και πιστέψτε πως οι Λιγοψινοί θα διαφυλάξουν τις αρετές και το παράδειγμα που εσύ κληρονόμησες.

Πιστεύω πως δεν θα παραξηγηθώ από κανέναν κάνοντας αυτή την αναφορά στη ανθρωπιά στο ήθος και στη σεμνότητα ενός συγχωριανού

φωτογραφία: Π. Μ.

Ο αείμνηστος Φάνης Κοντογιάννης

Εδώ ας μου επιτραπεί αν κάνω κάποια εξαίρεση, αναφερόμενος στο όνομα ενός εκλεκτού τέκνου της Λιγοψάς.

Πρόκειται για τον αλησμόνητο Φάνη Κοντογιάννη, τον ανεκτίμητο αυτό άνθρωπο τον αδαμάντινο χαρακτήρα και αγωνιστή.

Ο αλησμόνητος Φανούσκας στις δύσκολες μέρες που προανέφερα έχοντας μια υπευθυνότητα στο χωριό μας, με την ψυχραιμία του, την ανιδιοτέλεια και το αδέκαστο κράτησε μια θαυμάσια ισορροπία χωρίς να πικράνει κάποιον χωρίς να επιτρέψει κάποια αθλιότητα μεταξύ των συγχωριανών.

Είναι ένα χρέος νομίζω και ένα μικρό μνημόσυνο οι λίγες τούτες γραμμούλες στον άνθρωπο που ολόκληρη τη ζωή του την θυσίασε για το καλό του συνόλου και ήταν φως και παράδειγμα γι' ατους συγχωριανούς του.

Ακούραστος αγωνιστής για τον άνθρωπο θυσίασε ευκολίες, ανέσεις, χωρίς ποτέ να επιδιώξει έστω και το ελάχιστο ως ανταμοιβή.

μας, άλλωστε ο Φανούσκας αγαπήθηκε από όλους με περισσότερο από τους ιδεολογικούς του αντιπάλους.

Πιστοί λοιπόν στην ιστορία και στην παράδοση του χωριού μας πρέπει στις λίγες μέρες που μας μένουν μέχρι τις εκλογές να φθάσουμε χωρίς εχθρότητες και άστοχες αντιπαραθέσεις.

Αναπόφευκτα βέβαια στο διάστημα αυτό θα γίνουν προσπάθειες για κάποια εκλογικά κέρδη, και βέβαια θα δοθούν στις συζητήσεις οι μάχες των ιδεών αλλά όλα αυτά μπορεί και πρέπει να γίνουν σε επίπεδο πολιτισμένο, και σε κλίμα αμοιβαίου σεβασμού, ότι ταιριάζει με άλλα λόγια στο χωριό μας.

Έτσι λοιπόν το βράδυ στις 18 Ιούνη νικητές και ηττημένοι ευχαριστημένοι και πικραμένοι μπορούμε να κλείσουμε κι αυτή την εκλογική αναμέτρηση με ένα θαυμάσιο γλέντι αδελφωμένοι αγαπημένοι συνεχιστές της παράδοσης της ΞΑΚΟΥΣΜΕΝΗΣ ΜΑΣ ΛΙΓΟΨΑΣ.

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΖΙΤΣΑΣ ΛΙΓΟΨΑΣ

Γράψαμε ξανά για τον αυτίδρομο, το χωματόδρομο που ξεκινάει από το Ζίτσα, και φτάνει στη Λιγοψά.

Κατά τη γνώμη μας θα πρέπει αν είναι ο μόνος δρόμος που έχει εγκαταληφθεί τελείως από τις τεχνικές υπηρεσίες της Νομαρχίας μας. Πολύ δύσκολα μπορεί να κυκλοφορήσει αυτοκίνητο ακόμα και τώρα. Με τις πρώτες βροχές δια-

κόπτεται τελείως. Γιατί τόσο μεγάλη αδιαφορία σ' αυτό το κομμάτι του δρόμου που δεν ξεπερνά τα τέσσερα χιλιόμετρα;

Ας ριχτεί έστω λίγο χαλίκι και να στρωθεί με κάποιο Γκρεύντερ. Ο δρόμος αυτός εξηγηρεται όχι μόνο τη Λιγοψά ή τη Ζίτσα αλλά αρκετά χωριά της περιοχής. Ας ελπίσουμε πως θα ακουστεί η φωνή της εφημερίδας μας.

ΔΟΘΗΚΕ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ Η ΟΔΟΣ ΚΩΣΤΑ ΦΡΟΝΤΖΟΥ

Σε ένδειξη τιμής στον μεγάλο οραματιστή, στον άνθρωπο που δημιούργησε ανεπανόληπτο και ανεκτίμητο έργο στα Γιάννινα.

Το Δημοτικό Συμβούλιο με ομόφωνη απόφαση που έχει πάρει μετονόμασε τμήμα της οδού Μπότσαρη από τη συμβολή της Μουσαϊμίδου μέχρι τη Δαγκλή, σε οδό ΚΩΣΤΑ ΦΡΟΝΤΖΟΥ. Είναι η οδός που βρίσκεται το σπίτι του αείμνηστου Κώστα Φρόντζου.

Μικρό δείγμα τιμής σ' έναν μεγάλο Γιαννιώτη. Ο Ψυρογιαννίτης την καταγωγή, Κώστας Φρόντζος, πέραν των άλλων, υπήρξε ιδρυτής της Εταιρίας Ηπειρωτικών Μελετών και επί 34 χρόνια πρόεδρος της. Το έργο του που άφησε για τα Γιάννινα και την Ηπειρο είναι πολύ μεγάλο. Είναι ο άνθρωπος ο εμπνευστής, ο δημιουργός της αναβίωσης της ΔΩΔΩΝΗΣ ύστερα από δύο χιλιάδες χρόνια.

ΛΙΓΟΨΙΝΑ '89

Γράφει ο δάσκαλος Γιάννης Β. Παπαναστασίου

Είναι προφανές ότι, για να πραγματοποιηθούν όλα αυτά χρειάζεται πολλή δουλειά. Η επιτυχία της εκδήλωσης, πέρα από τον επιτελικό σχεδιασμό και την οργάνωση, που είναι ευθύνη της Αδελφότητας, της Κοινότητας και του Πολιτιστικού Συλλόγου, στηρίζεται κυρίως στη βοήθεια που θα προσφέρει η νεολαία του χωριού μας, όπως έγινε και πέρυσι, αλλά και στη βοήθεια και συνεργασία όλων των χωριανών. και αυτό είναι το πολύ σημαντικό. Όλοι οι χωριανοί, ανεξαρτήτως ηλικίας, να προσφέρουν βοήθεια, σε όποιο τομέα ο καθένας μπορεί. Ήταν κάτι που το καμαρώσαμε πέρυσι.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα, εκ μέρους της Αδελφότητας, να παρακαλέσω ιδιαίτερα τους Λιγοψινούς τους εκτός Λιγοψάς να υποστηρίξουν την εκδήλωση και εννοώ να φέρουν κόσμο στο χωριό ή να παρακινήσουν φίλους και γνωστούς να έρθουν στην εκδήλωση. Η Αδελφότητα παρακαλεί τους χωριανούς να στηρίζουν με μεγαλύτερο ενδιαφέρον τις εκδηλώσεις της, αφού αυτές γίνονται για χάρη των χωριανών.

Θα ήθελα τέλος να αναφερθώ, και θα ήταν παράλειψη και αδικία αν δεν το έκανα, στο ασίγαστο ενδιαφέρον, για την οργάνωση και την προετοιμασία της εκδήλωσης, του προέδρου της Αδελφότητας Λευτέρη Μαντζίκα, ο οποίος από τον Ιανουάριο ακόμη άρχισε τις επαφές και τις διαδικασίες για την εξασφάλιση των προϋποθέσεων επιτυχίας της εκδήλωσης.

Ραντεβού, λοιπόν, όλοι οι Λιγοψινοί τον Αύγουστο στη Λιγοψά με την απόφαση να κάνουμε πιο ενδιαφέρουσες τις διακοπές μας στο χωριό, ιδιαίτερα για τα παιδιά μας, και να προβάλλουμε περισσότερο το χωριό μας.

Ο χορευτικός Όμιλος της Λιγοψάς (με αγόρια και κορίτσια) με άριστες τοπικές ενδυμασίες. Πλαισιομένοι από τον πρόεδρο και τα μέλη του Δ.Σ. της Αδελφότητας καθώς και τον χοροδιδάσκαλο.

ΨΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Συνέχεια από τη σελ. 3

Για να γίνη όμως η σούπα και το κοκορέτσι σφάζονταν η κότα κι ο αρνός. Και στρωνόταν ο Γόρης και ξεκοκάλιζε δυό κότες κι ενάμισυ αρνί.. Ήταν ένας συνάδελφός μου, θεός σ' χωρέσ' το μπάριμπα - Κώστα όταν τον καλούσαν και πήγαινε για άρρωστο σε χωριό, προτού να μπη στο σπύτι, απ' την οξάπορτα φώναζε:

– Γρήγορα σφάζτε ένα κοτόπουλο, να πih λίγο ζουμί ο άρρωστος γι' ανα ψυχοπιάκη, να δυναμώση.

Να πih το ζουμί ο άρρωστος και να περισσέψη το κοτόπουλο να το φάη ο γιατρός.

Πολλά που ξέρουν ο κόσμος.

Όταν διάβασε, λοιπόν, τη νεκρολογία για το φαρμακοποιό ο συχαρμένος συνάδελφός μου Γιώργο Σιούλης, μεγάλο πειραχτήριο Χουλιαράς, βράσκει το Γόρη και του λέει:

– Καλά, ωρέ, τι σούκανε ο Μπούκουρας και τον πέθανες με το στανιά; Εγώ έμαθα ότι είναι μια χαρά.

Πιάστον και δέστον το Γόρη. Κάβεται και γράφει ένα πολυχρόνιο για το φίλο του:

– «Κακοήθεις άνθρωποι μας επληροφόρησαν ότι πέθανε ο φίλος μου, εγώ αυτός ζει και βασιλεύει και του ευχόμαστε να τα χιλιάση για να σκάσουν οι καλοθελητές του...»

Μετά κάμποσον καιρό έμαθε την πραγματική αλήθεια ο Γόρης, ότι πέθανε στ' αλήθεια ο φίλος του και τότε έγραψε και τι δεν έγραψε γι' ανα νεκρολογία για δεύτερη φορά το φίλο του.

Ετότες που γίνονταν η ιστορία με το Μπούκουρα όχι μόνο δεν ήταν τηλεφωνα, αλλά ούτε και επικοινωνία με αμάξια κι αυτοκίνητα ήταν ανάμεσα Γιάννινα - Καναλάκι μας φαίνονται παράξενα τώρα.

Τέτοια χουνέρια και τέτοια ψέματα να μου πης, ψέματα της αλήθειας κι όχι σαν το αθώο πρωταπριλιάτικο ψέμα που μετέδωσε σαν σοβαρή είδηση το ραδιόφωνο, χτές, ώρα δεκατέσσερες και πενήντα, ότι βρέθηκαν στα Γιάννινα οι μπαρουταποθήκες του Αλή Πασά.

Δύο λόγια για την ώρα. Πολύ πρακτικό και πρέπει να το συνηθίσουμε όλοι να μετράμε την ώρα από το μηδέν κι ένα λεπτό μετά τα μεσάνυχτα ως στις 24, τ' άλλα μεσάνυχτα που σκολάει το μερόνυχτο. Να μη προχωράμε όπως και πέρα απ' τις είκοσι τέσσερες. Είδα ένα τέτοιο χαρτί, από συνάδελφό μου ήταν, που έγραφε ότι πήγε κι εξήτασε έναν άρρωστο στις είκοσι τέσσερες και τριάντα (24.30). Είπα σε κάτι συνάδελφους μου να το σημειώσουν: Αυτή είναι η μεγαλύτερη μέρα που έχω ιδi στη ζωή μου.

Αναστάσιος Δ. Παπαγγέλης

Γιάννινα 17/5/1772

Από τα δημοτικά τραγούδια της Ηπείρου

ΝΤΕΛΗ ΠΑΠΑΣ
ΚΟΥΓΩ ΤΟΝ ΑΝΕΜΟ Π' ΑΧΑΕΙ

Κούγω τον άνεμο π' αχάει
μωρέ Παπά, Ντελή Παπά
τον κούγω και μαλώνει
Ντελή Παπά λεβέντη.

Με τα βουνά ν' εμάλωνε (Μωρέ Παπά, Ντελή Παπά)
και με τα δέντρα αχούσε (Ντελή Παπά, λεβέντη)

Κ' εσείς βουνά των Γρεβενών μωρέ κ.λ.π.
και δένδρα του Μετσόβου, εσείς καλά τον ξέρετε
αυτόν τον Παπά - Γιώργη
πούταν μικρός στα γράμματα, μικρός στα πινακίδια
και τώρα στα γεράματα αρματωλός και κλέφτης.

Όσα κάστρα κι αν πάτησα, Κάστρα και Μοναστήρια
το Μοναστήρι στους Αγίους δεν μπορώ να πατήσω
Τριγύρω - γύρω τόφερνα την πόρτα δεν την βρίσκω
το ηγούμενο εφώναξα, το 'γούμενο φωνάζω

Κατέβα κάτω γούμενε να με ξεμολογήσης
γιατ' έχω κάνει κρίμματα κι' είμαι κριματισμένος
είχα σκοτώσει έναν Παπά εκεί που λειτουργούσε

Ο Γούμενος δεν έκρινε κι αντιλογία δεν δίνει
Ντελής Παπάς εκάκιωσε και στον γερό γκρεμίστη.

Το μοναστήρι Αγίων όπου κατεκρημνίσθη ο αμαρτωλός Παπαγιώργης ήταν λένε κτισμένο εις απόκρημνον βράχον, όπου οι ριζες του αρχίζουν από την όχθη του ποταμού Γορμός, ευρισκόμενος παρά την οδό των Ιωαννίνων - Δελβινακίου απέχον 45 περίπου χιλιόμετρα από τα Ιωάννινα όπου το χωριόν Λίμνη (Ζαραβίνα).

Εις την αντιπέραν όχθη του ποταμού υπήρχον τα ασκηταριά (μικρά σπήλαια) όπου και σήμερα ακόμη ο διερχόμενος μπορεί να δει.